

De dierenliefde komt van één kant

In het artikel van Marcel Engelen in de krant van gisteren (Ware dierenliefde in zeven geboden 03/03/08) komt het welbekende beeld van de overtuigde dierenactivist, die in ieder geval duidelijke en logische principes nastreeft, goed uit de verf. Er worden voornamelijk praktische bezwaren aangetekend tegen het al te streng in de leer zijn. Het idee dat het concept 'dierenrechten' goed onderbouwd is, stoelt echter op enkele misvattingen.

Dieren kunnen wel degelijk gedrag vertonen dat op mensen als moraliteit overkomt, net zoals mensen dat doen in het dagelijks leven. De vraag verschuift dan ook naar of moraliteit nu wel of niet een bewuste keuze moet zijn. Is dit niet het geval dan is de keuze van de poema in het wild om bijvoorbeeld U niet op te eten (een keuze waar het voortbestaan van de poema vanaf zou kunnen hangen), bewonderenswaardiger dan uw streven om één keer in de week een vegetarische maaltijdsalade te eten. Nog belangrijker, wie heeft het morele gelijk als de poema een levenslange vegetarische dierenactivist opeet? Of is het misschien beter een concept als de moraliteit van het eten van dieren, zowel door mensen als andere dieren maar buiten de discussie te laten?

Volgend uit de paradigma verschuiving die Darwin teweegbracht met de conclusie dat de mens een dier is, is ook de tweedeling tussen cultuur en natuur een hersenspinsel. Net als alle andere dieren hebben wij nu ook het 'recht' om soorteigen gedrag te vertonen, ook al is dit in zekere mate nadelig voor onze omgeving. Wellicht zou men zelfs kunnen beweren dat dit de voornaamste rol van de mens is, het uitroeien van andere levensvormen. De geschiedenis van het leven op deze planeet zit vol met diversiteitexplosies, gevolgd door massasterfte, van de Cambriëse periode tot heden te dage. Als mensen hebben wij natuurlijk de mogelijkheid om ons niet voor dit karretje te laten spannen, maar alleen ten koste van het ontkennen van onze eigen natuur.

In het artikel wordt gewag gemaakt van de positieve uitwerking die sciencefiction heeft op denkoefeningen over de mens in het groter geheel. Er wordt alleen het vaak terugkerende star trek scenario van de vergevorderde beschaving die de mensen behandelt zoals de mensen de dieren behandelen, maar er zijn nog legio andere voorbeelden, die een veel genuanceerder beeld schetsen. In het boek 'Speaker for the dead' van de mormoon Orson Scott Card bijvoorbeeld wordt er een uitgebreide classificatie van buitenaardse wezens opgezet die hoofdzakelijk neerkomt op of er wel of geen communicatie mogelijk is. Is dit namelijk niet het geval dan is een oorlog en de uitroeiing van één van beide rassen onvermijdelijk.

En in Robert Heinlein's laatste epos 'Time enough for Love' staat een uiterst rake typering van dierenactivisten; 'Een groep mensen die een beverdam, door bevers gebouwd, voor de doeleinden van bevers verheerlijkt en een mensen dam, door mensen gemaakt, voor de doeleinden van mensen verguisd, is niet een groep mensen die van dieren houden, maar een groep mensen die zich zelf haten.'

In een oude Boeddhistische legende doet de koning van de herten de vader van Siddharta het voorstel om één van zijn onderdanen per dag op te offeren als de koning ophoudt met het jagen voor zijn plezier. Geen van beiden begrijpt de ander, toch wordt er een overeenkomst gesloten. De koning jaagt niet meer en elke dag offert een per loting geselecteerd hert zich op voor de poorten van het kasteel. Vrijwel alle relaties tussen mensen en dieren zijn op dezelfde lijnen gebouwd.

Maar hoe kan de mens zich dan realistischer op stellen ten opzichte van het dier? De meest gehate man in dierenactivisten kringen is de boer. Deze mannen en vrouwen exploiteren met grote regelmaat dieren op mensonterende wijze voor eigen gewin. De dieren krijgen onderdak, medische zorg en worden gevoerd, maar alleen maar om de producten die ze kunnen leveren. Er wordt zonder getob aan quid pro quo gedaan.

In zijn Boek 'Strohonden' pleit de filosoof John Gray voor het behouden van de natuur en het afwijzen van een door mensen zelf gecreëerde vervanger daarvan. In een omgeving die geen ander doel heeft dan de mens te dienen kan de mens ook alleen zichzelf tegenkomen, wat niet aan te raden is voor het zielenheil.

Je bent niet zondermeer een beter mens omdat je geen vlees eet, of je inzet voor de rechten van het dier, er is eigenlijk geen eer te behalen. Sterker nog, als activist zou je er goed aan doen je eigen motieven eens goed te onderzoeken. Bovendien zou het debat er bij gebaat zijn als de sentimentaliteit eens buiten de deur wordt gehouden. De dieren malen er immers ook niet om dat de vruchtbaarheidscijfers van de mens overal ter wereld teruglopen. We zouden dieren inderdaad beter moeten behandelen, maar niet uit een overtrokken gelijkheidsbeginsel, maar omdat dat beter is voor ons eigen spirituele welzijn.